

AINS - Akademija inženjerskih nauka Srbije

Međuodjeljenjski odbor za zaštitu životne sredine

Okrugli sto

"IZAZOVI U OBLASTI VODA U USLOVIMA KLIMATSKIH I RAZVOJNIH PROCESA U SRBIJI"

Zaštita od velikih voda

dr Miodrag B. Jovanović

Profesor Građevinskog fakulteta u penziji
Redovni član AINS

mjovanov@grf.bg.ac.rs

mjovanov@sbb.rs

Sadržaj

1. Hidrološke neizvesnosti
2. Upravljanje rizikom od poplava
3. Mere za smanjenje šteta od poplava
4. Mere za smanjenje ugroženosti životne sredine
5. Socijalni aspekti zaštite od poplava

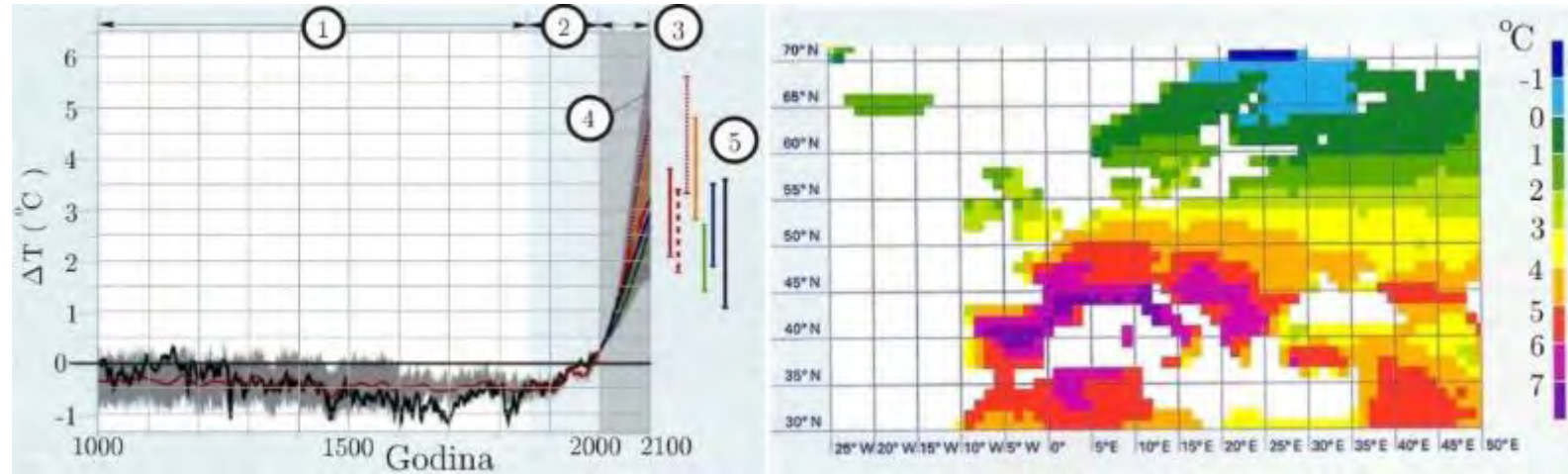
JABLANICA 2024.

1. Hidrološke neizvesnosti (1)

Klima na Zemlji se oduvek menjala, ali se termini „klimatske promene“ i „globalno zagrevanje“ koriste od početka XX veka, kada se sistematska hidrološka merenja sprovode na globalnom nivou.

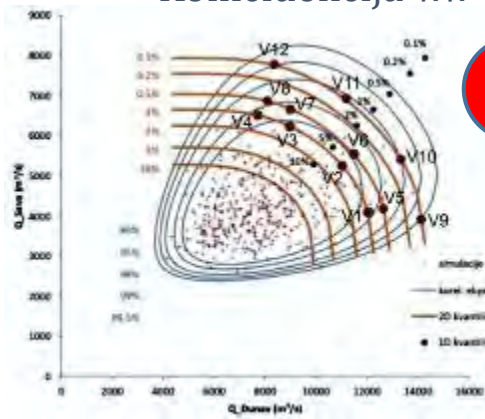

Neki od zaključaka (IPCC)

- Srednja godišnja temperatura u jugoistočnoj Evropi će rasti
- Može se očekivati veći intenzitet i učestalost ekstremnih događaja (poplava i suša)
- Ako zimske padavine budu pretežno u obliku kiše (a ne snega), sa povećanjem površinskog oticaja povećaće se rizik od poplava.

Koincidencija v.v.

1

1. Hidrološke neizvesnosti (2)

Ažurirati statističke analize velikih voda

2

Hidročvor Beograd

(Građevinski fakultet i Hidrozavod DTD, 2017)

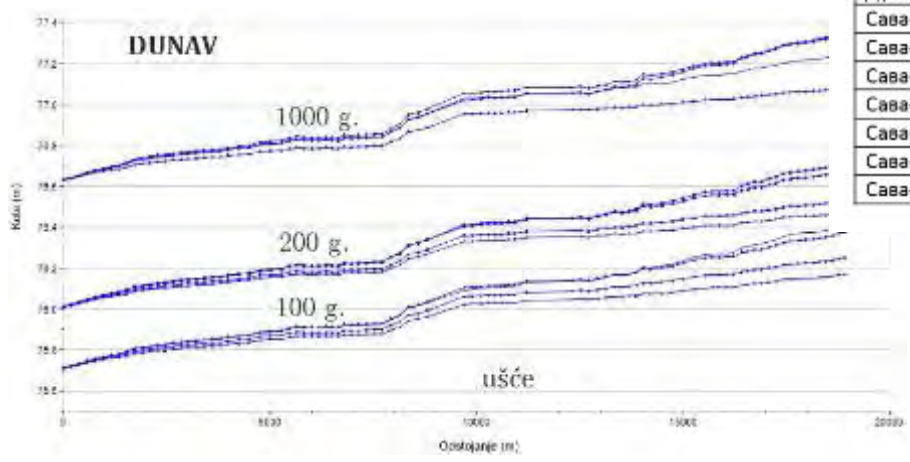
4

Kritične kote nivoa

Карактеристични профил	Стационажа km	T=100 год.	T=200 год.	T=1000 год.
Дунав-Земун, Гардош	1174,0	76,17	76,47	77,11
Дунав-ушће Саве	1170,0	76,04	76,35	76,98
Дунавац-Лидо	3,0	76,20	76,51	77,15
Дунавац-хотел "Југославија"	2,3	76,19	76,51	77,15
Дунавац-палата "Србија"	1,2	76,19	76,50	77,14
Сава-ушће Дунавца	0,0	76,11	76,43	77,06
Сава-Бранков мост	1,0	76,13	76,44	77,08
Сава-мост Газела	2,5	76,20	76,51	77,23
Сава-мост на Ади	4,0	76,26	76,57	77,23
Сава-топлана Нови Београд	5,0	76,31	76,61	77,28
Сава-блок 45	7,5	76,46	76,78	77,46
Сава-водозахват на Ади Циг.	10,7	76,54	76,86	77,55

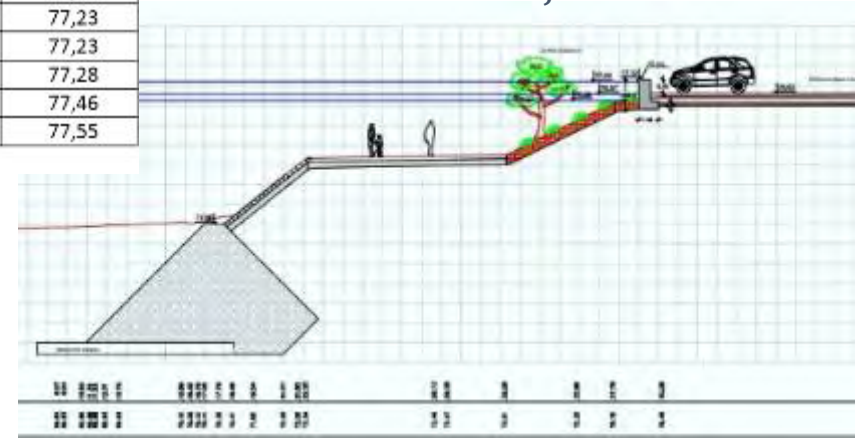
3

Proračun linija nivoa

5

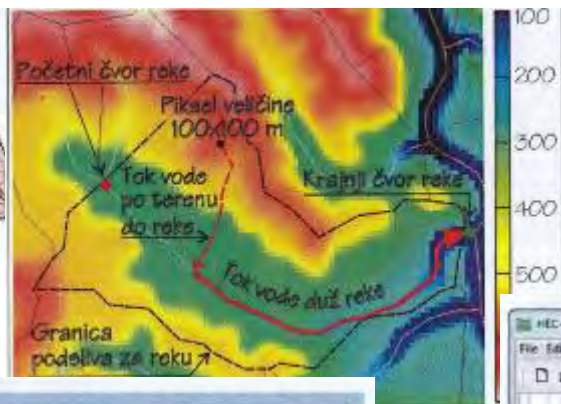
Rekonstrukcija odb. sistema

1. Hidrološke neizvesnosti (3)

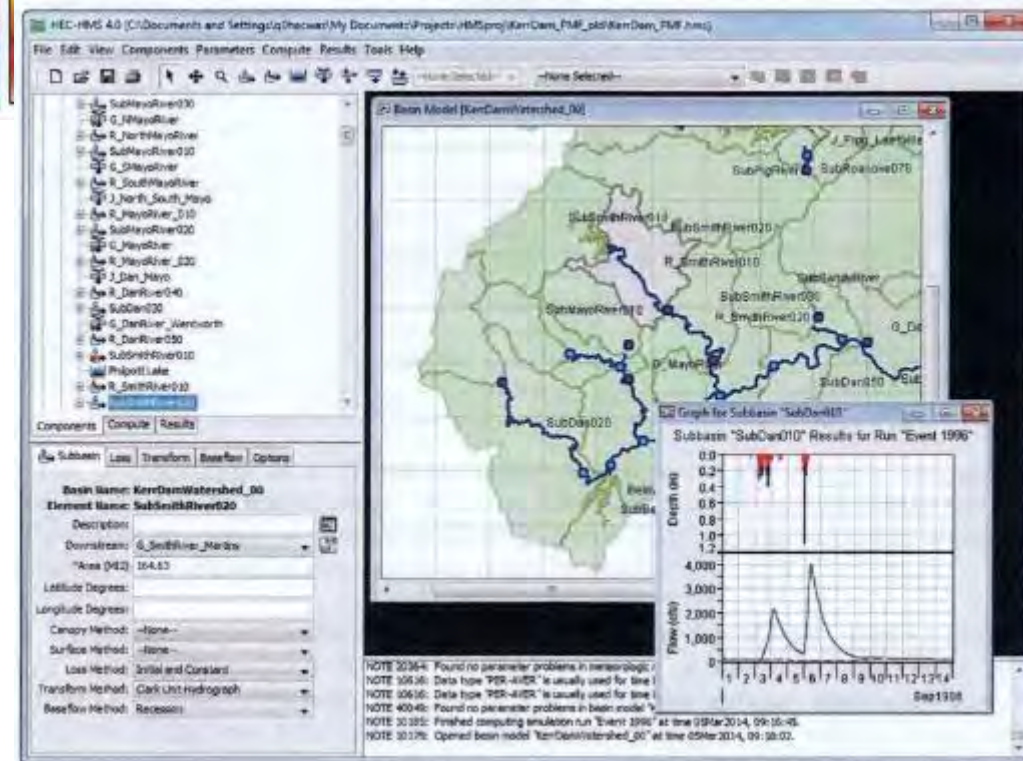
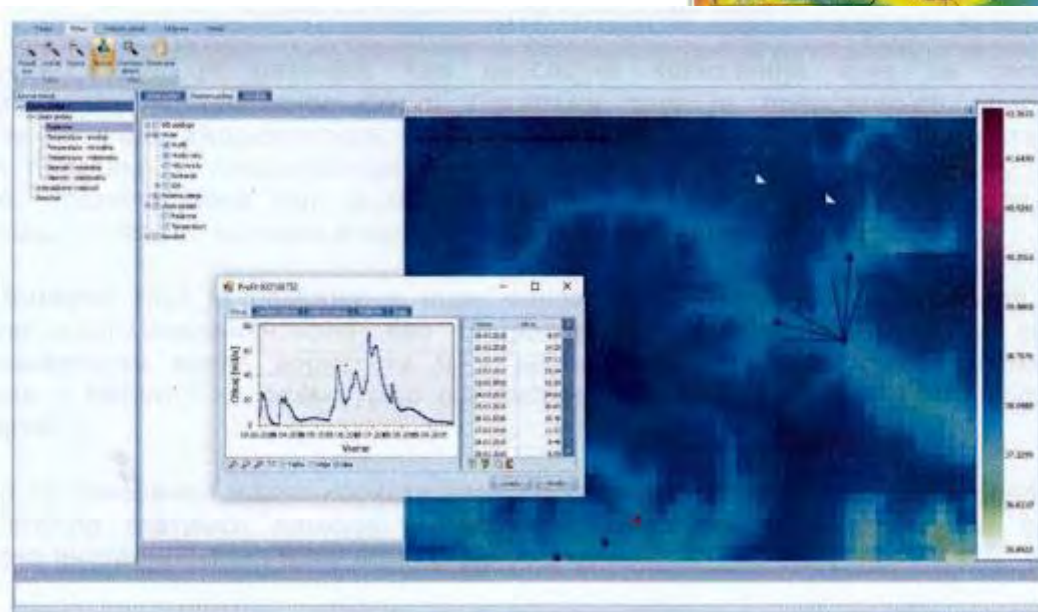
Standardizovati hidrološke prognoze na bujičnim vodotocima (?)

PREPORUKE ?

Softverska platforma: HEC-HMS

Softverska platforma: IJČ-GF

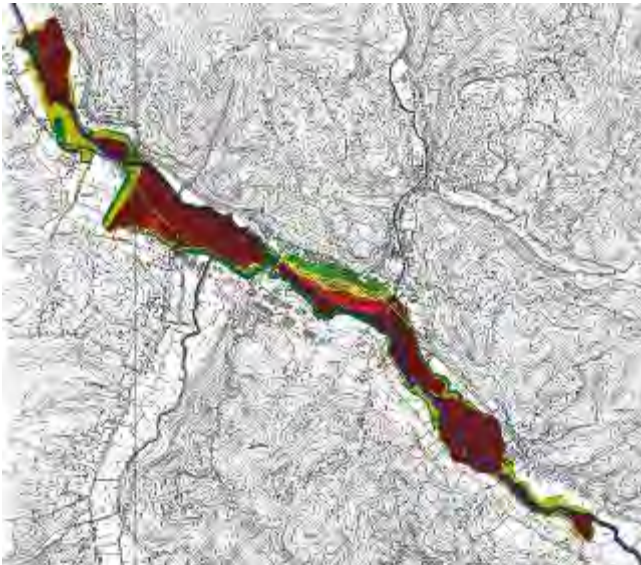

2. Upravljanje rizikom od poplava (1)

Okončati izradu karata ugroženosti i rizika, kao i planova upravljanja rizikom

Bujični vodotoci !!!

Jadar

- **Kapacitet lokalnih samopoprava?**
- **Naši stručnjaci !!**

Topčiderska reka

(Građevinski fakultet, Beograd, 2005-2012)

Bujični tokovi - Čačak

2. Upravljanje rizikom od poplava (2)

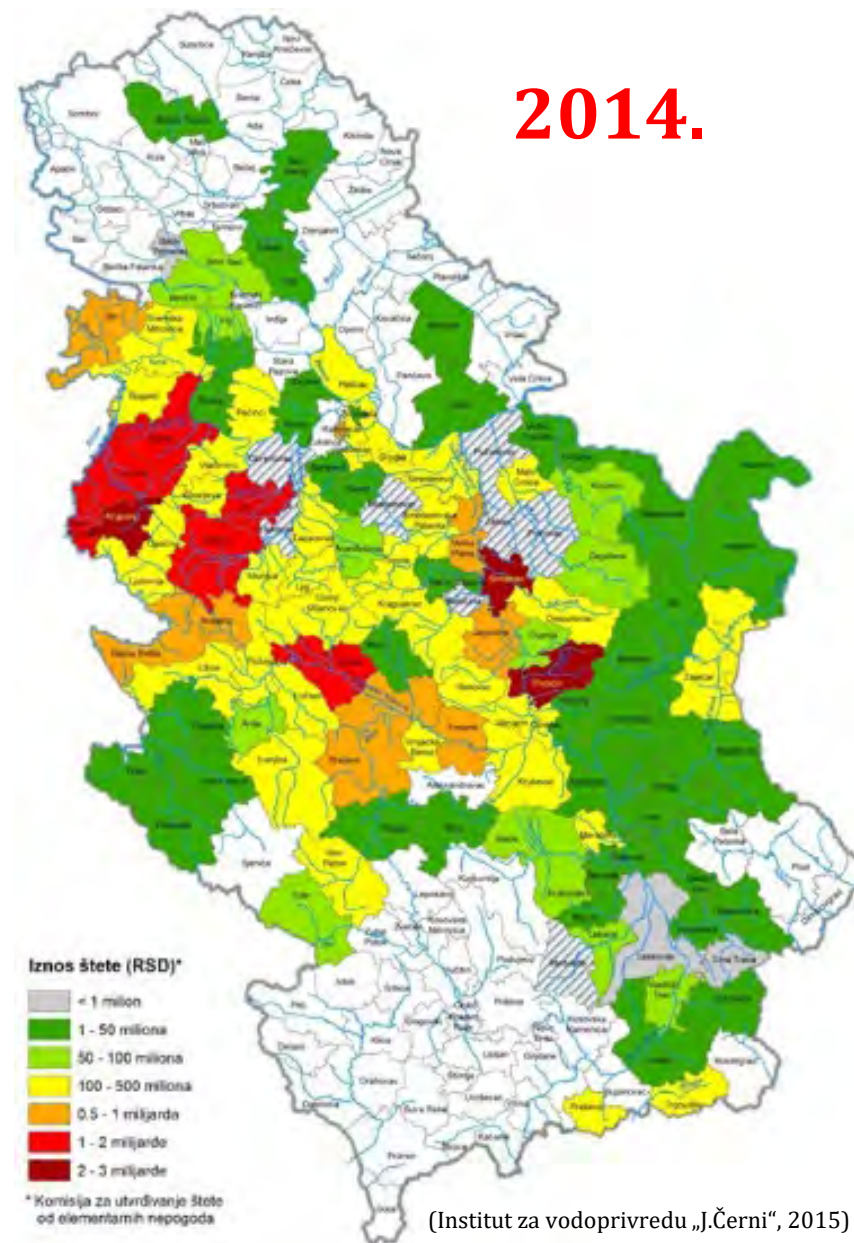
Modernizovati službu prognoze i praćenja – sistemi rane najave na celoj teritoriji RS

- Oprema
- Merne stanice
- Protokoli upozorenja
- Softverska platforma
- Sredstva za upozorenje javnosti

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (1)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (2): „nekonstruktivne mere“

- **Zakonska zabrana izgradnje stambenih objekata u plavnim područjima**
- **Sprečavanje neplanske promene namene zemljišta i zaposedanja „vodnog zemljišta“**

Leva inundacija reke Save kod Ade Ciganlije

(AINS, 2020)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (3): „nekonstruktivne mere“

Kontrola stanja nasipa i njihovog održavanja

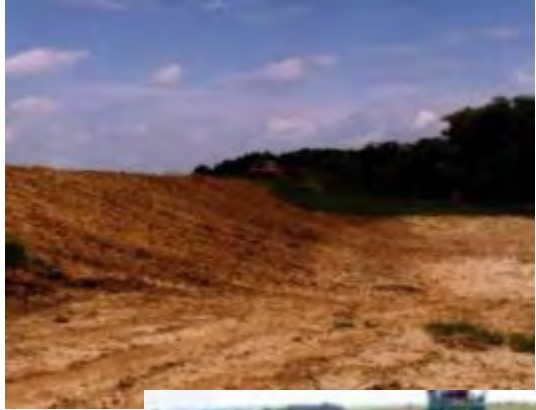
Savski nasip u Beogradu !!!

(AINS, 2020)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (4): „nekonstruktivne mere“

- Evidentiranje kritičnih lokacija u pogledu proboja nasipa i ugroženosti ljudi i materijalnih dobara
- Blagovremena priprema u slučaju hitnih intervencija (finansijska i materijalna sredstva, oprema, procedure ...)

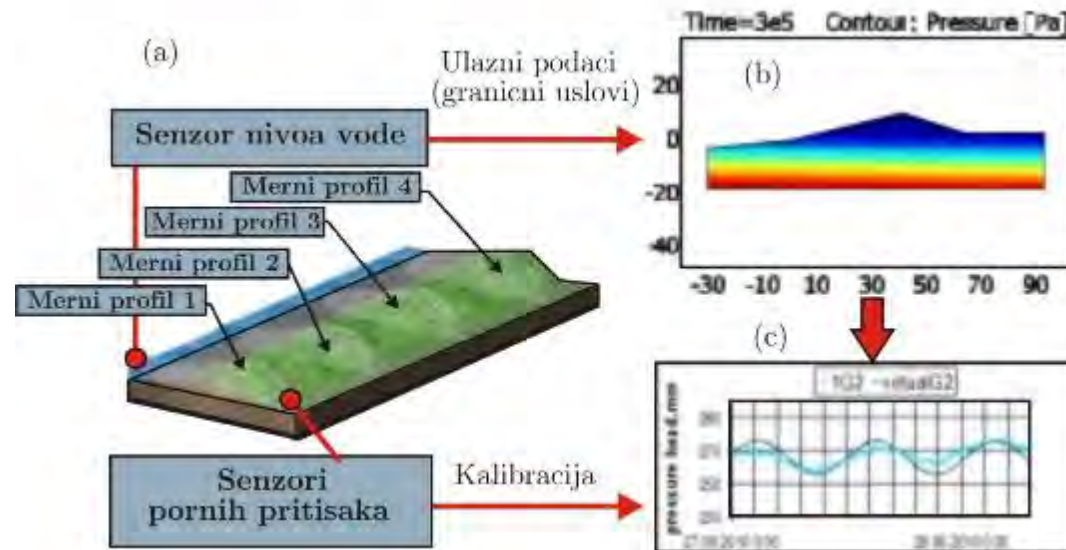
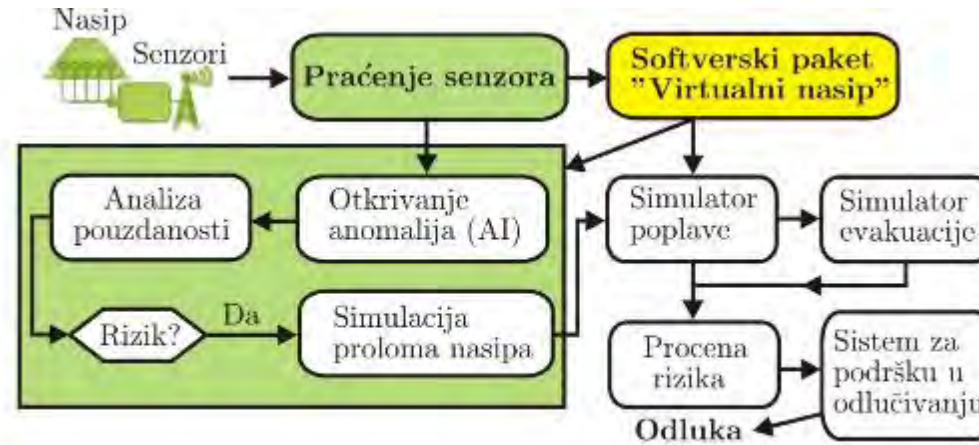
(M.Jovanović: Regulacija reka – radovi i građevine, 2022)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (5): „nekonstruktivne mere“

Kritične lokacije/deonice: detekcija deformacija nasipa u realnom vremenu

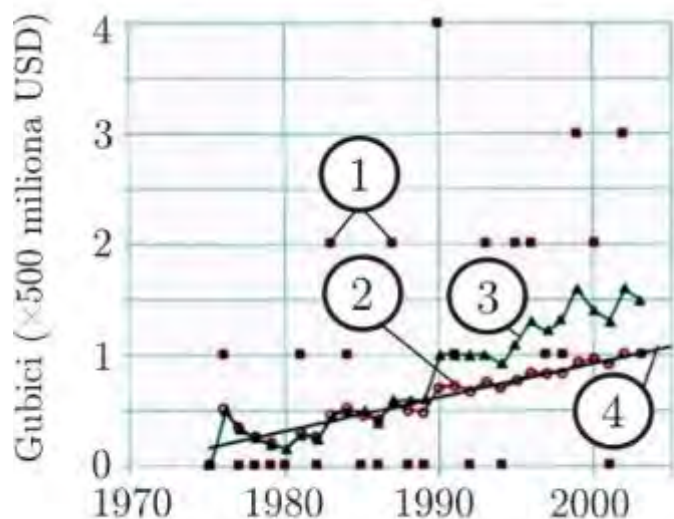

(M.Jovanović: Regulacija reka – radovi i građevine, 2022)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (6): „nekonstruktivne mere“

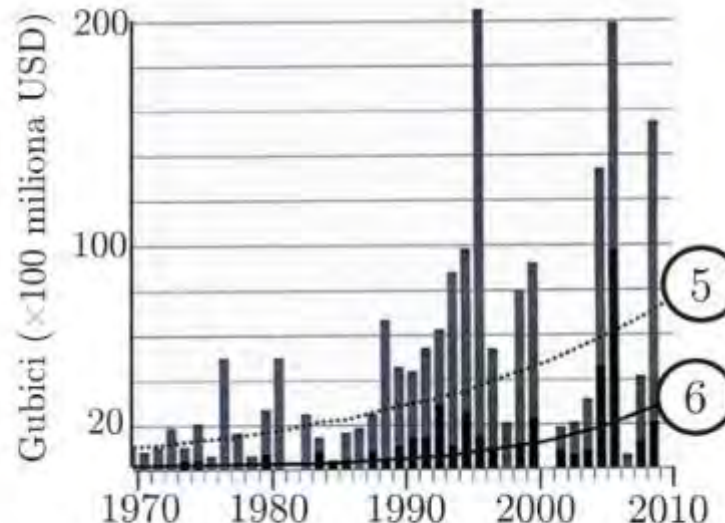
Osiguranje: delotvorno sredstvo za sprečavanje naseljavanja ugroženih područja, nadoknadu šteta od poplava i investiranje u nekonstruktivne mere zaštite.

Evropa

- 1 – istorijski događaj
- 2 – srednja vrednost štete
- 3 – vrednost 10-god. pokretne sredine
- 4 - trend

globalno

- 5 – trend gubitaka
- 6 – trend osiguranih gubitaka

Pristup (re)osiguravajućih kompanija: **neaktivan** -> **reaktivan** -> **proaktivan**
(planska dokumentacija, karte rizika)

(M.Jovanović: Regulacija reka – radovi i građevine, 2022)

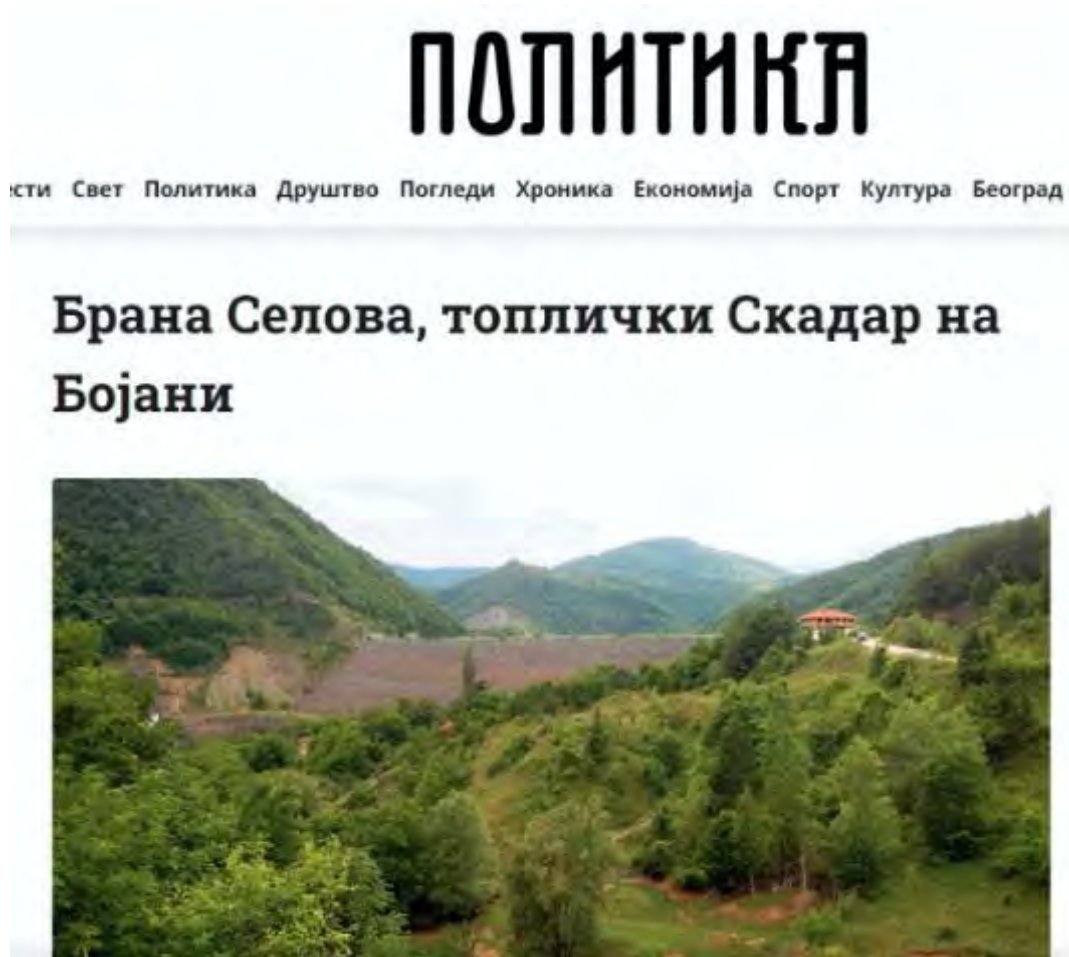
3. Mere za smanjenje šteta od poplava (7): „konstruktivne mere“

Završetak započetih i izgradnja novih višenamenskih akumulacija

Nacionlni program za upravljanjem rizikom od elementarnih nepogoda, dec. 2014 god

AKUMULACIJE U SLIVU KOLUBARE

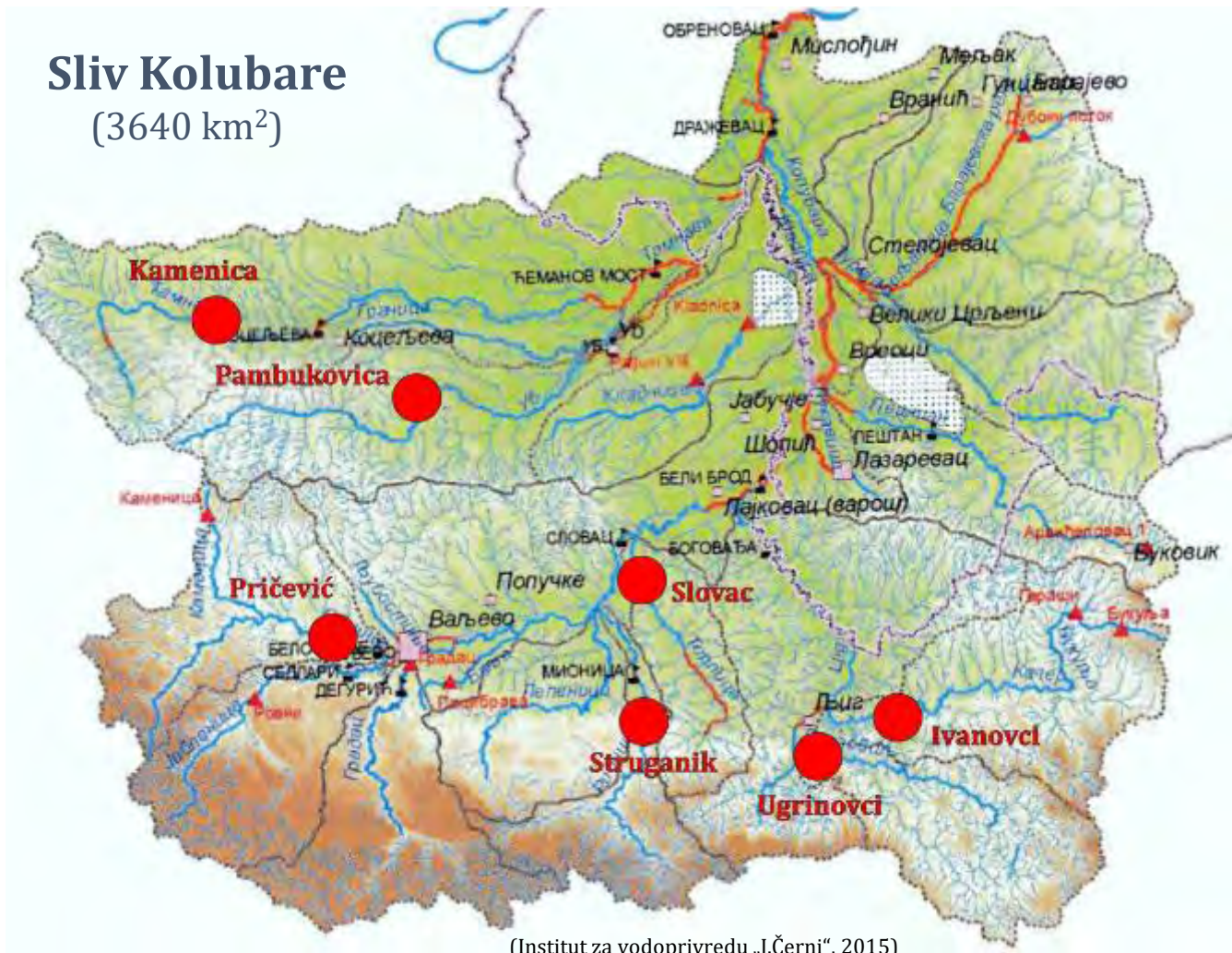

Investicije ?

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (8): „konstruktivne mere“

Formiranje čeonih i bočnih retenzija

Sliv Kolubare
(3640 km²)

28 profila za čeonе retenzije
3 profila za bočne retenzije

Nedovoljna retenziона zapremina
za poplavni talas iz 2014. godine !

Isplativost?

$$\frac{\text{Benefit (odsustvo štete)}}{\text{Cost (cena izgradnje)}} > 1?$$

3. Mere za smanjenje šteta od poplava(9): „konstruktivne mere“

Izgradnja novih nasipa

Nacionlni program za upravljanjem rizikom od elementarnih nepogoda, dec. 2014 god.

(Svetska banka, UN, EU, Švajcarska)

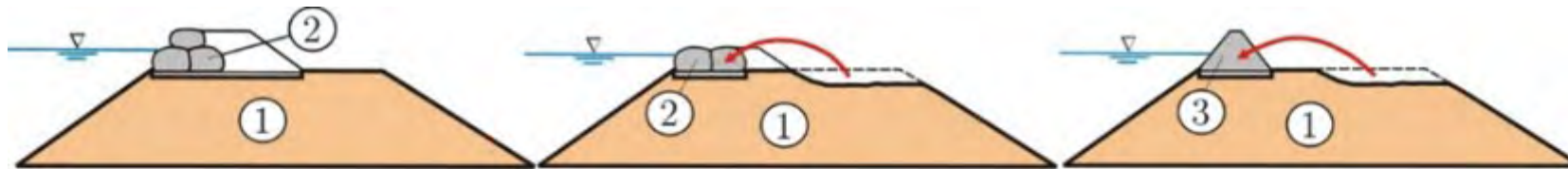
NOVI OBJEKTI - NASIPI

Investicije ?

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (10): „konstruktivne mere“

Rekonstrukcija postojećih nasipa

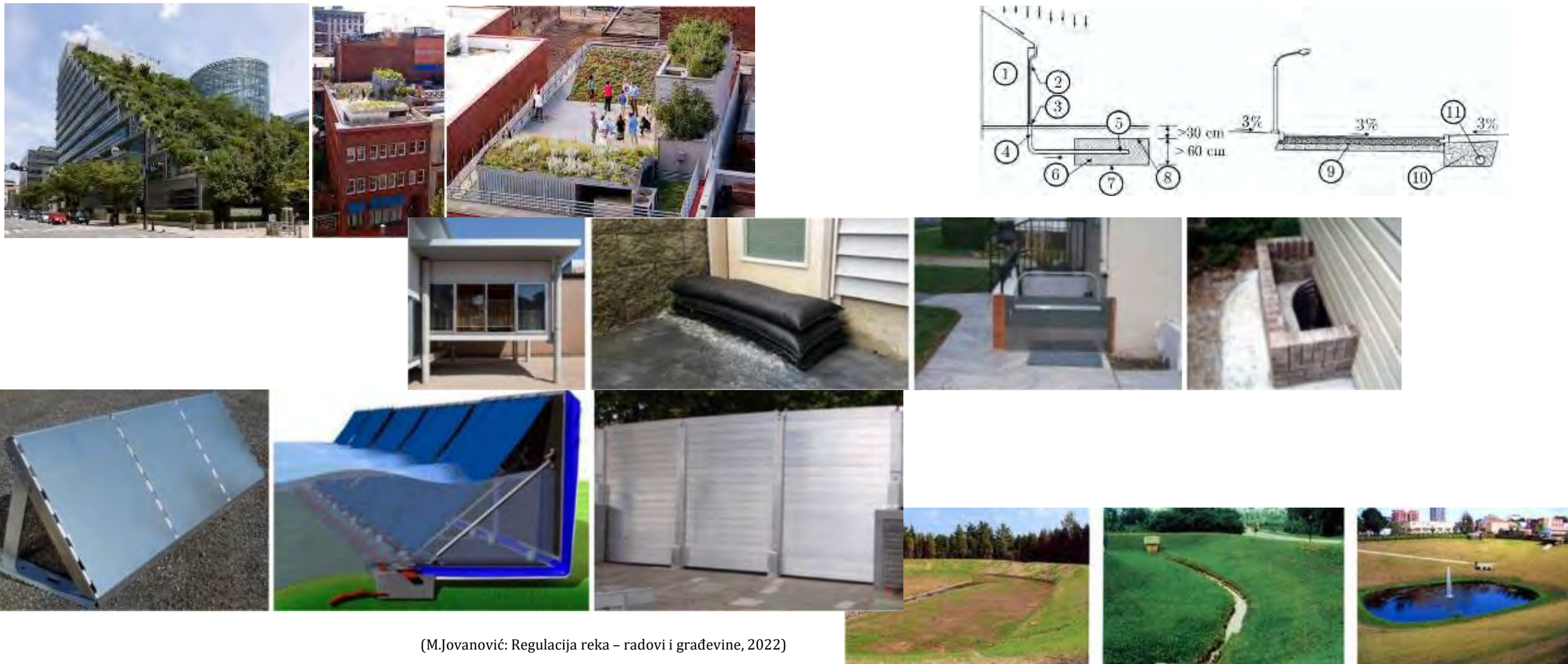

(M.Jovanović: Regulacija reka – radovi i građevine, 2022)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (11): „konstruktivne mere“

Zaštita urbanih područja

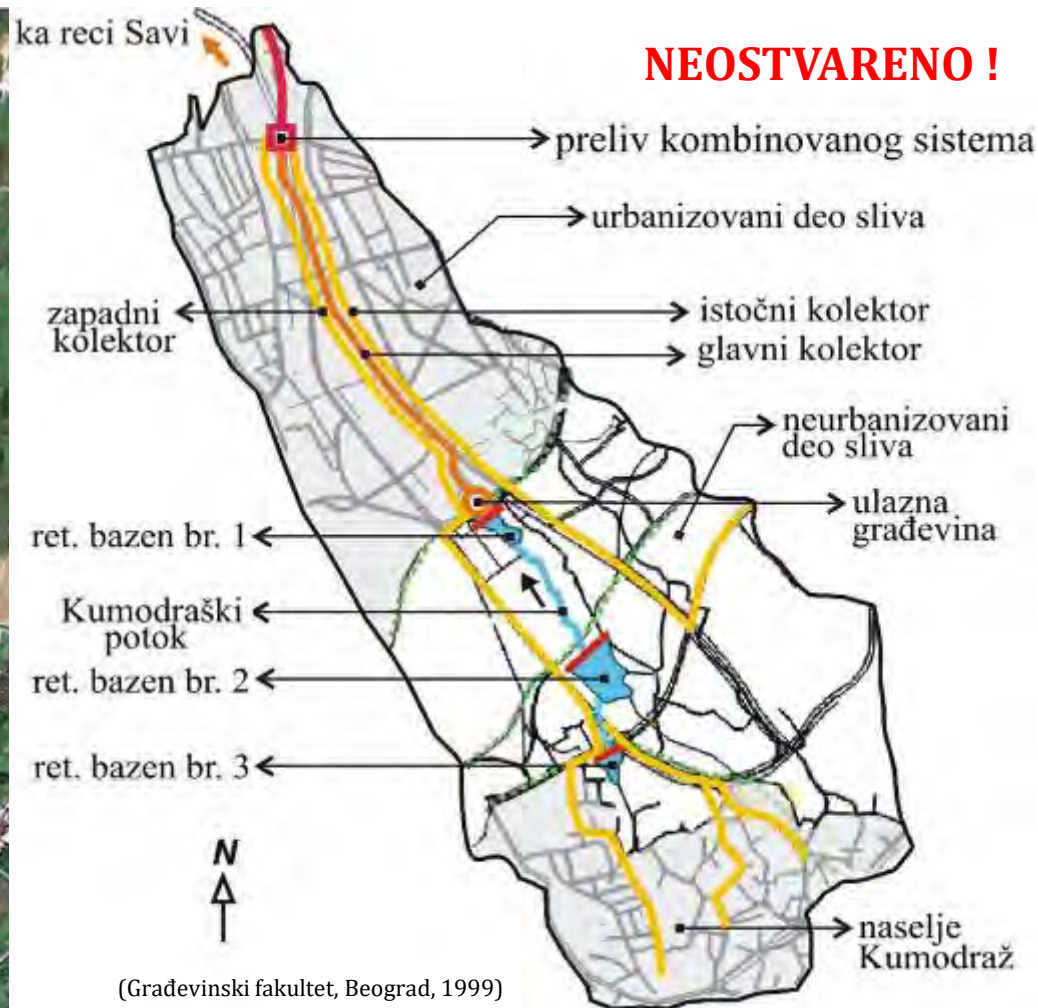
(M.Jovanović: Regulacija reka – radovi i građevine, 2022)

3. Mere za smanjenje šteta od poplava (12): „konstruktivne mere“

Zaštita urbanih područja

Kumodraški potok – Beograd
(3 retenzije 180000 m³)

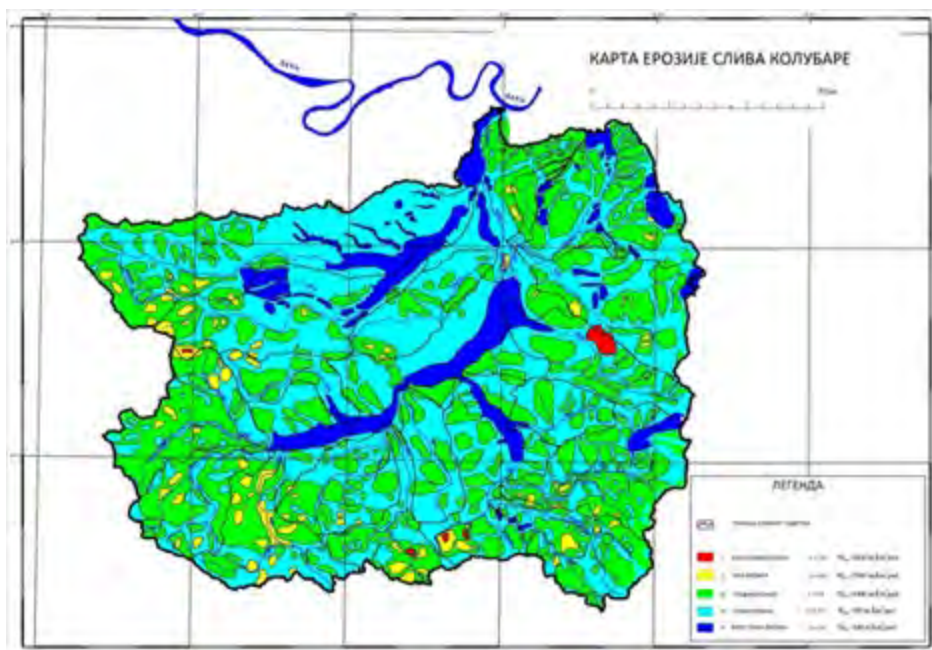

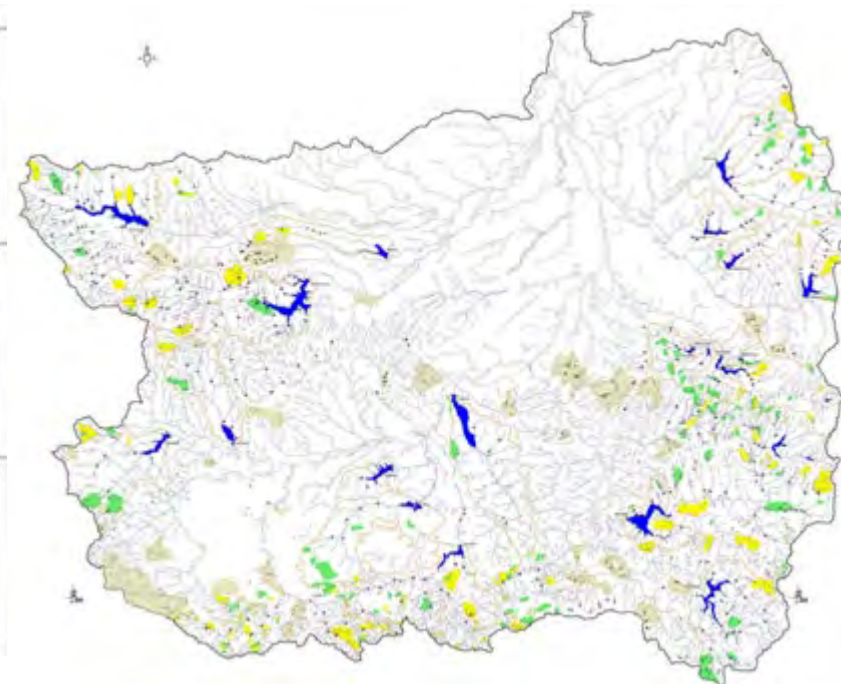
3. Mere za smanjenje šteta od poplava (13)

Protiveroziono uređenje slivova

Karte ugroženosti

Protiverozioni radovi
(tehnički, biotehnički i biološki)

(Institut za vodoprivredu „J.Černi“, 2015)

4. Mere za smanjenje ugroženosti životne sredine (1)

- **Studije ugroženosti životne sredine (nezavisne ekspertize)**
- **Inspekcija zaštićenih područja u toku i nakon velikih poplava**
- **Stavljanje u funkciju sistema alarmiranja i obeležavanja područja ugroženih zagađenjem iz deponija rudnog i industrijskog otpada – jalovine i pepela**

4. Mere za smanjenje ugroženosti životne sredine (2)

Rudnik

Lece

Grot - Kriva Feja

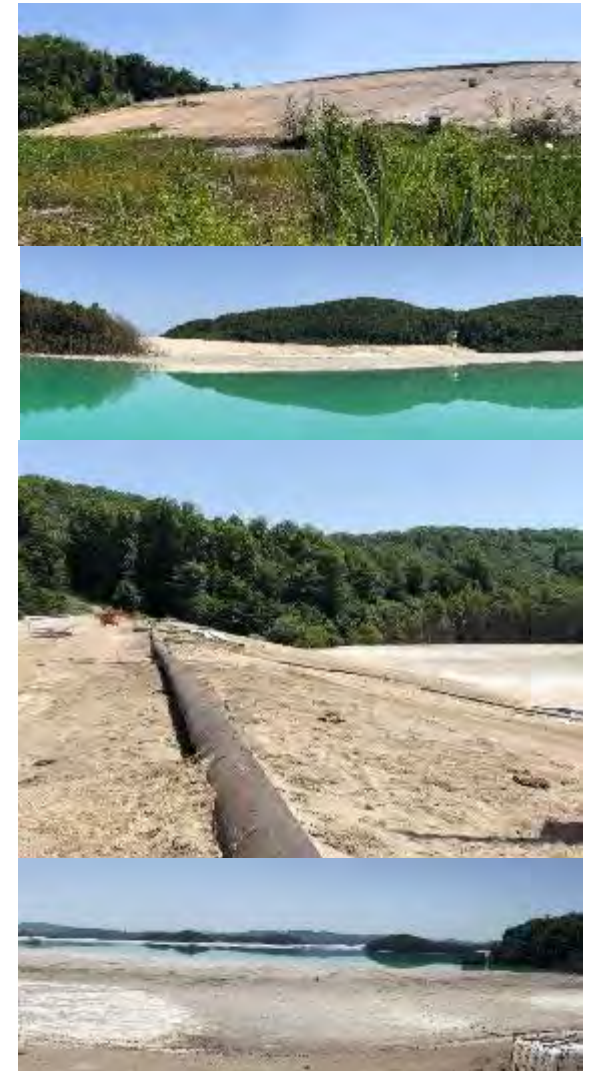
Kostolac

Veliki Krivelj

Valja Fundata

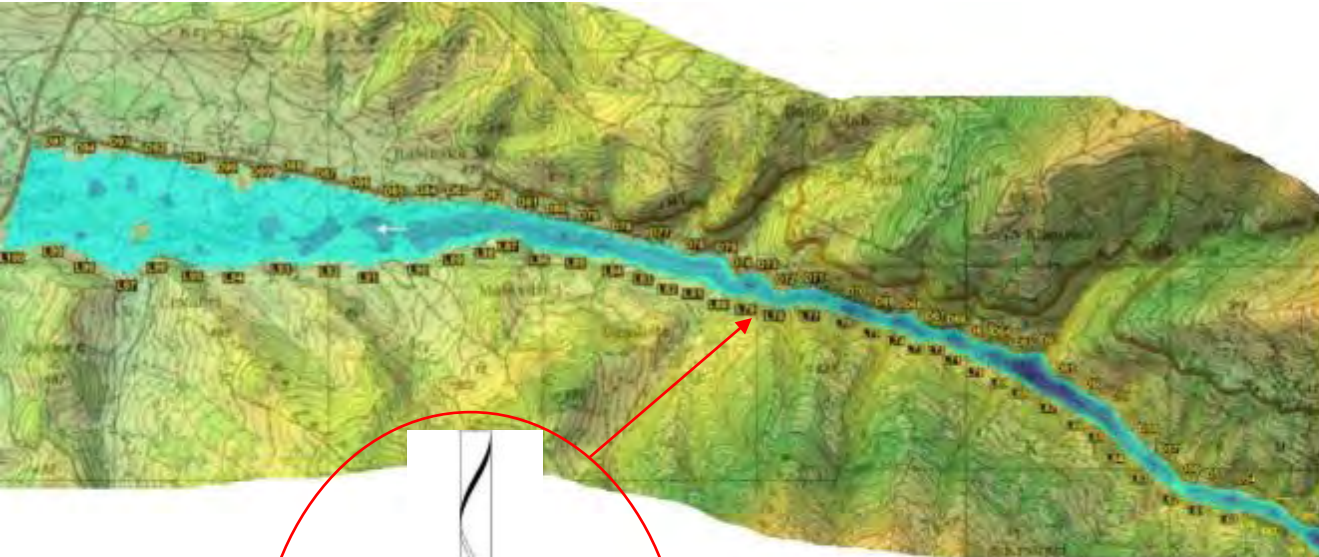

(Građevinski fakultet, Beograd, 2000-2015)

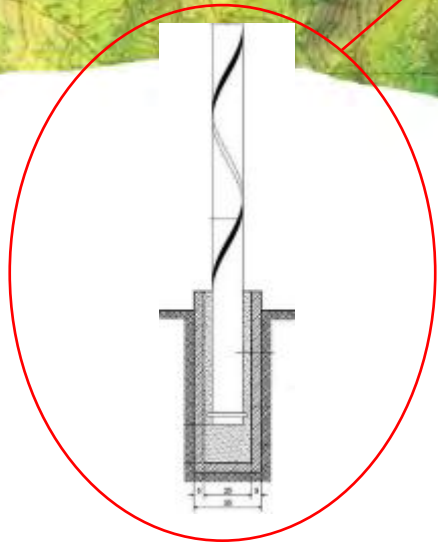
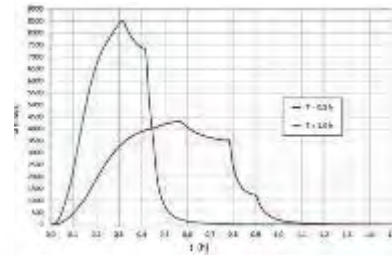
4. Mere za smanjenje ugroženosti životne sredine (3)

- Karte ugroženosti nizvodno od jalovišta/pepelišta
- Sistemi za alarmiranje i obeležavanje ugroženih područja

Grot - Kriva Feja

(M.Jovanović, ITNMS, „Gea d.o.o“, 2020)

5. Promena društvenog ambijenta – veći uticaj struke (1)

... Samo nekoliko zapažanja

- **Strategija razvoja vodoprivrede i hidrotehnike kao struke?**
Da li naša projektantska i izvođačka operativa mora biti osuđena na večiti status podizvođača?
- **Potrebna je jača organizovanost i veća anagažovanost hidrotehničkih inženjera u zaštiti struke od nekvalifikovanog upliva političkih nalogodavaca**
(Kako? AINS, Inženjerska Komora, Fakultet, Revizione komisije ...?)
- **Trenutna situacija: umesto da hidrotehnički inženjeri i inženjeri šumarstva i poljoprivrede saraduju svako u svojoj oblasti, borba za opstanak na tržištu je dovela do toga da „svi-rade-sve“, što je loše i za struku i za društvo u celini.**
- **Integralno upravljanje vodama nameće potrebu većeg stepena saradnje i koordinacije hidrotehničkih inženjera sa stručnjacima drugih profila (ekolozima, biologima i dr.), kao i sa zainteresovanim učesnicima na lokalnom nivou.**

5. Promena društvenog ambijenta – veći uticaj struke (2)

- **Tehnološki napredak sa sve složenijim softverskim alatima i mernim uređajima zahtevaće bolje obrazovanje hidroiženjera koji se bave zaštitom od poplava – veća informatička znanja i bolje poznavanje bazične (rečne) i numeričke hidraulike.**
- **Sa razvojem informatičkih tehnologija, dosadašnji pristup „iskustveno-generičkog“ projektovanja doživeće dramatične promene, što će neminovno zahtevati i promene u obrazovnom sistemu hidrotehničkih inženjera.**

Kako da opšti zaključci u vezi sa zaštitom od velikih voda ne ostanu samo „spisak lepih želja“?

PRVI KORAK: KONKRETIZACIJA MERA

- Izrada **INOVIRANIH PROGRAMA/PLANOVA ZAŠTITE OD VELIKIH VODA** za sva slivna područja u RS.
- Inoviranje = definisanje konkretnih mera i određivanje rokova za unapređenje sadašnjih sistema zaštite, shodno lokalnim uslovima i finansijskim projekcijama.
- Nosioци aktivnosti: JVP Srbijavode (sa partnerima) i Republička direkcija za vode Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

NAREDNI, MNOGO TEŽI I NEIZVESNIJI KORAK ...

Donošenje strateških i prioritarnih odluka uz obezbeđenje investicija za njihovu realizaciju

(zašto neizvesniji korak? ... Ne zavisi samo od struke)

Hvala na pažnji !

Dr Miodrag B. Jovanović

mjovanov@grf.bg.ac.rs

mjovanov@sbb.rs